Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MANUELA KAMPOSA SANČESA-BORDONAS [*MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2020. gada 3. martā [1]

Lieta C-24/19

A,
B,
C,
D,
E
pret
Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen,
piedaloties:
Organisatie voor Duurzame Energie Vlaanderen VZW

(*Raad voor Vergunningsbetwistingen* (Atļauju strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2001/42/EK – Noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējums – Stratēģiskais vides novērtējums – Jēdziens "plāni un programmas" – Rīkojumā un administratīvajā apkārtrakstā paredzēti vējturbīnu uzstādīšanas nosacījumi – Stratēģiskā vides novērtējuma neesamības tiesiskās sekas – Valsts tiesas iespēja uz pagaidu laiku saglabāt spēkā valsts tiesību aktu iedarbību

1. Noteiktu "projektu" vai noteiktu "plānu un programmu" ietekmes (vai iedarbības) uz vidi novērtējums ir viens no Savienības tiesību galvenajiem instrumentiem, lai sasniegtu augstu vides aizsardzības līmeni.

2. *Projektu* ietekmes uz vidi novērtējumu reglamentē Direktīva 2011/92/ES [2], un *plānu un programmu* ietekmes uz vidi novērtējumu reglamentē Direktīva 2001/42/EK [3]. Tiesa līdz šim par pēdējo minēto direktīvu, ja vien es nekļūdos, ir pasludinājusi septiņpadsmit spriedumus, no kuriem ievērojama procentuālā daļa ir saistīta ar Beļģijas tiesu uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem.

3. *Raad voor Vergunningsbetwistingen* (Atļauju strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) uzdod Tiesai virkni jautājumu saistībā ar SVN direktīvas piemērošanas jomu un it īpaši ierosina pārskatīt no 2012. gada 22. marta sprieduma *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. [4] izrietošo judikatūru.

1 Oriģinālvaloda – spāņu.

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "IVN direktīva").

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2011, L 197, 30. lpp.). Tā ir pazīstama arī kā direktīva par "stratēģisko vides novērtējumu" (turpmāk tekstā – "SVN direktīva").

4 Lieta C-567/10 (turpmāk tekstā – "spriedums *Inter-Environnement Bruxelles* u.c.", EU:C:2012:159). Saskaņā ar šo spriedumu SVN direktīva būtībā aptver ne tikai valsts tiesiskajā regulējumā paredzētos plānus un programmas, bet arī tos plānus un programmas, kuru pieņemšana ir paredzēta, bet nav obligāta.

4. Šī pati tiesa vēlas noskaidrot, vai valsts tiesas var uz pagaidu laiku saglabāt spēkā lietā aplūkotā strīdīgā valsts tiesiskā regulējuma iedarbību, ja atbilstoši 2012. gada 28. februāra spriedumā *Inter-Environnement Wallonie* un *Terre wallonne*[5] izstrādātajai judikatūrai tas nav saderīgs ar Savienības tiesībām.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības. Direktīva 2001/42

5. Saskaņā ar 1. pantu:

"Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni un veicināt noturīgu attīstību, sekmējot ekoloģisko apsvērumu integrēšanu plānu un programmu sagatavošanas un pieņemšanas procesā, nodrošinot, lai saskaņā ar šo direktīvu veiktu vides novērtējumu tādiem plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi."

6. Saskaņā ar 2. pantu:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

a) "plāni un programmas" ir plāni un programmas, tostarp ar Eiropas Kopienas līdzfinansējumu, kā arī visi plānu un programmu grozījumi:

   – kurus sagatavo un/vai pieņem valsts, reģionālā vai vietējā līmenī, vai arī tādi, ko pieņemšanai likumdošanas kārtībā parlamentā vai valdībā sagatavo iestāde, un

   – kas prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem;

b) "vides novērtējums" nozīmē vides pārskata sagatavošanu, apspriešanu, vides pārskata un apspriešanas rezultātu izmantošanu lēmumu pieņemšanai un informācijas sniegšanu par pieņemto lēmumu saskaņā ar 4. līdz 9. pantu;

[..]."

7. [Direktīvas] 3. pantā ir noteikts:

"1. Vides novērtējumu saskaņā ar 4. līdz 9. pantu veic 2. līdz 4. punktā minētajiem plāniem un programmām, kam var būtiska ietekme uz vidi.

2. Saskaņā ar 3. punktu vides novērtējumu veic visiem plāniem un programmām:

a) kas sagatavoti lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, zvejniecībā, enerģētikā, rūpniecībā, transportā, atkritumu apsaimniekošanā, ūdens resursu apsaimniekošanā, telekomunikāciju un tūrisma nozarē, pilsētas un lauku plānošanā vai zemes lietošanā un kuros noteikti pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai projektiem, kas uzskaitīti I un II pielikumā Direktīvai 85/337/EEK; vai

b) kuru iespējamās ietekmes dēļ uz vidi noteikta prasība veikt novērtējumu saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 6. vai 7. pantu.

5 Lieta C-41/11 (turpmāk tekstā – "spriedums *Inter-Environnement Wallonie*", EU:C:2012:103).

3. Šā panta 2. punktā minētajiem plāniem un programmām, kurās noteikta nelielu teritoriju izmantošana vietējā līmenī, vai arī 2. punktā minēto plānu un programmu nelieliem grozījumiem vides novērtējums vajadzīgs tikai tad, ja dalībvalstis konstatē, ka tie var būtiski ietekmēt vidi.

[..]"

B. Beļģijas tiesības

1. VLAREM II[6] *5.20.6. apakšiedaļa*

8. 1995. gada 1. jūnija rīkojums, ar kuru paredz vispārējos un nozaru vides higiēnas noteikumus (turpmāk tekstā – "*VLAREM II*"), kas pieņemts, lai īstenotu šīs valdības iepriekš paredzētos noteikumus[7], tika būtiski grozīts 2011. gadā[8], pievienojot 5.20.6. apakšiedaļu "Iekārtas elektroenerģijas ražošanai, izmantojot vēja enerģiju".

9. Šajā 5.20.6. apakšiedaļā ir ietverti noteikumi par vējparkiem attiecībā uz ēnojumu, konkrētiem drošības aspektiem un šo vēja enerģijas ražošanas iekārtu radīto troksni.

2. 2006. gada administratīvais apkārtraksts[9]

10. Apkārtraksts ir adresēts pašvaldību vadītāju un viņu vietnieku kolēģijai, provinču gubernatoriem, pastāvīgo (provinču) komiteju biedriem un ierēdņiem, kuri izskata atļauju pieteikumus.

11. Tajā ir noteiktas Flandrijas valdības politikas pamatnostādnes ar mērķi piedāvāt pietiekamas iespējas attīstīt vēja enerģiju uz sauszemes un mazināt ietekmi uz dažādām jomām (tostarp dabu, ainavu, dzīvojamo vidi un vidi, ekonomiku, troksni, drošību, energoefektivitāti utt.).

12. Katrai attiecīgajai jomai ir formulēti standarti, turklāt – kā *VLAREM II* standartu gadījumā – tajos ir sīki aplūkoti tādi jautājumi kā troksnis, ēnojums, drošība un vējturbīnu raksturs.

13. Apkārtraksts ir balstīts uz tādiem pīlāriem kā ilgtspējīga telpiskā attīstība un ilgtspējīgs enerģijas patēriņš, kā arī uz vēja enerģijas priekšrocībām un tās pievienoto vērtību salīdzinājumā ar citiem enerģijas avotiem.

14. Galvenā uzmanība ir veltīta decentralizētas apvienošanas vai kopu veidošanas (*clustering*) telpiskajam principam: pēc iespējas apvienojot vējturbīnas, ir jāgarantē vēl atlikušo brīvo platību saglabāšana tik ļoti urbanizētā reģionā kā Flandrija.

6 Besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne.

7 *Vlaams decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid* (Flandrijas 1995. gada 5. aprīļa Dekrēts, ar ko nosaka vispārīgus noteikumus vides politikas jomā; turpmāk tekstā – "1995. gada *DABM*"), ar kuru grozīts *Vlaams decreet betreffende de milieuvergunning van 28 juni 1985* (Flandrijas reģiona 1985. gada 28. jūnija Dekrēts par vides atļaujām; turpmāk tekstā – "Dekrēts par vides atļaujām").

8 *Besluit van 23 december 2011 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 6 februari 1991 houdende de vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning en van het besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen* (2011. gada 23. decembra rīkojums, ar ko groza Flandrijas reģiona valdības 1991. gada 6. februāra rīkojumu, ar kuru pieņem Flandrijas reģiona noteikumus par vides atļaujām, un Flandrijas valdības 1995. gada 1. jūnija rīkojumu, ar kuru paredz vispārējos un [vides higiēnas] nozares noteikumus) 99. pants.

9 Omzendbrief van 12 mei 2006 EME/2006/01 – RO/2006/02 "afweginskader en randvoorwaarden voor de inplanting van windturbines" (2006. gada 12. maija Apkārtraksts EME/2006/01 – RO/2006/02 "Pamatapsvērumi un robežnosacījumi vējturbīnu uzstādīšanai; turpmāk tekstā – "apkārtraksts"). Šis apkārtraksts ir ticis aizstāts ar Omzendbrief R0/2014/02 van 25 april 2014 betreffende het afwegingskader en randvoorwaarden voor de oprichting van windturbines (2014. gada 25. aprīļa Apkārtraksts R0/2014/02 par pamatapsvērumiem un robežnosacījumiem vējturbīnu uzstādīšanai).

15. Visbeidzot apkārtrakstā ir aprakstīts, kāda nozīme ir tā dēvētajai *Windwerkgroep* (Vēja darba grupa), kuras uzdevums ir izvēlēties lielu vējparku atrašanās vietas un piedāvāt tās *Minister van Ruimtelijke Ordening* (Flandrijas valdības teritoriālās plānošanas ministrs). Turklāt šī darba grupa iesaistās kā konsultants konkrētu atļauju pieteikumu gadījumos.

II. Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

16. 2011. gada 25. martā *NV Electrabel* (turpmāk tekstā – "*Electrabel*") iesniedza kompetentajā iestādē pieteikumu izsniegt pilsētplānošanas atļauju astoņu vējturbīnu uzstādīšanai. Procedūras gaitā pieteikums par vienu no tiem tika atsaukts.

17. Ar 2016. gada 30. novembra lēmumu kompetenta amatpersona [10] izsniedza atļauju ar nosacījumiem piecu vējturbīnu uzstādīšanai zemesgabalos gar automaģistrāli E40 Ālteras un Nēveles pašvaldību teritorijā [11]. Šī lēmuma pamatojumā ir atsauce uz atbilstošo tiesisko regulējumu, tostarp uz *VLAREM II* un apkārtrakstu.

18. Atļauja tika izsniegta pēc tam, kad tika izskatīti iebildumi un apsvērumi, kas tostarp bija izvirzīti par ietekmi uz teritorijas ainavisko vērtību, trokšņa piesārņojumu, teritoriālo plānošanu, ēnojumu un drošību [12].

19. Pieci prasītāji lūdza iesniedzējtiesai atcelt 2016. gada 30. novembra lēmumu. Viņi apgalvoja, ka tas esot balstīts uz noteikumu kopumu (*VLAREM II* un apkārtraksts), kas nav saderīgs ar 2. panta a) punktu un SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu, jo ir pieņemts, neveicot atbilstošu vides novērtējumu.

20. Flandrijas iestāde uzskata, ka šis noteikumu kopums nav plāns vai programma SVN direktīvas izpratnē, jo tajā nav paredzēta saskaņota un pietiekami pilnīga sistēma vējturbīnu uzstādīšanas projektu ieviešanai.

21. Neraugoties uz spriedumā *D'Oultremont* u.c. [13] sniegtajiem precizējumiem, iesniedzējtiesa apšauba Flandrijas noteikumu kopuma (*VLAREM II* un apkārtraksts) spēkā esamību un pretrunīgi vērtēto vējturbīnu uzstādīšanas atļauju juridisko pamatu, ja tiktu konstatēts, ka atbilstoši minētajam noteikumu kopumam bija jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

22. Turklāt iesniedzējtiesa aicina Tiesu pārskatīt tās pastāvīgo judikatūru, kas, balstoties uz spriedumu *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., ir izstrādāta attiecībā uz SVN direktīvas 2. panta a) punktā lietoto vārdkopu "prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem" [14].

23. Pēc valsts tiesas domām, Tiesai būtu jādod priekšroka interpretācijai, kurai ir ciešāka saikne ar Savienības likumdevēja nodomu – tas liktu tai ierobežot šī tiesību akta piemērošanu aktiem, kas valsts likumdevējam ir obligāti jāpieņem, un nevis tikai aktiem, kas ir *izstrādāti* saskaņā ar valsts normatīvajām vai administratīvajām tiesību normām. Tā norāda, ka šo interpretāciju sākotnēji piedāvāja ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*] secinājumos lietā *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. [15].

10 It īpaši *gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen* (*afdeling Oost-Vlaanderen*) (Flandrijas apgabala reģionālais pilsētbūvniecības ierēdnis, Austrumflandrijas nodaļa; turpmāk tekstā – "Flandrijas iestāde").

11 Saskaņā ar attiecīgajiem reģionālajiem plāniem lauki, kuros paredzēts uzstādīt vējturbīnas, daļēji atrodas uz lauksaimniecības zemes un daļēji – uz lauksaimniecības zemes ar ainavisku vērtību.

12 Tika sīki izpētītas ūdens analīzes, ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojums, teritoriālās plānošanas novērtējums un dažādi apkopotie atzinumi.

13 Spriedums, 2016. gada 27. oktobris (C-290/15, turpmāk tekstā – "spriedums *D'Oultremont*", EU:C:2016:816).

14 Spriedums *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., 31. punkts.

15 Secinājumi, 2011. gada 17. novembris, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. (C-567/10, EU:C:2011:775), 14.–20. punkts.

24. Šajos apstākļos *Raad voor Vergunningsbetwistingen* (Atļauju strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) uzdod Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"Vai Direktīvas 2001/42/EEK 2. panta a) punkts un 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts izraisa to, ka *besluit van de Vlaamse regering van 23 december 2011 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 6 februari 1991 houdende de vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning en van het besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne* (Flandrijas valdības 2011. gada 23. decembra rīkojums, ar ko groza Flandrijas valdības 1991. gada 6. februāra rīkojumu, ar kuru paredz Flandrijas noteikumus par vides atļauju, un Flandrijas valdības 1995. gada 1. jūnija rīkojumu, ar kuru paredz vispārējos un nozaru vides higiēnas noteikumus) 99. pants, ar kuru, lai šos rīkojumus pielāgotu tehnoloģijas attīstībai, *VLAREM II* tiek ieviesta 5.20.6. apakšiedaļa par iekārtām elektroenerģijas ražošanai, izmantojot vēja enerģiju, un *Omzendbrief "Afwegingskader en randvoorwaarden voor de inplanting van windturbines" van 2006* (2006. gada apkārtraksts "Pamatapsvērumi un robežnosacījumi vējturbīnu uzstādīšanai") (turpmāk tekstā kopā arī – "lietā aplūkotie instrumenti"), kuros abos ir ietverti dažādi noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu, tostarp arī drošības pasākumi, un atkarībā no plānošanas teritorijas definēti ēnojuma un trokšņa līmeņa standarti, ir uzskatāmi par "plānu vai programmu" minēto direktīvas normu izpratnē? Ja izrādīsies, ka pirms lietā aplūkoto instrumentu pieņemšanas būtu bijis jāveic vides novērtējums, vai iesniedzējtiesa drīkst pagaidām saglabāt šo – šādā gadījumā prettiesisko – instrumentu tiesiskās sekas? Šajā saistībā ir jāuzdod daži apakšjautājumi:

1) Vai tādu politikas pasākumu kā lietā aplūkotais apkārtraksts, kura izstrādes pilnvaras izriet no attiecīgās iestādes rīcības brīvības un politikas veidošanas brīvības, kā rezultātā par "plānu un programmu" sagatavošanu kompetentā iestāde faktiski nav pieņēmusi nekādus noteikumus, un kuram arī nav paredzēta nekāda formāla sagatavošanas procedūra, var uzskatīt par "plānu vai programmu" SVN direktīvas 2. panta a) punkta izpratnē?

2) Vai pietiek ar to, ka tāds politikas pasākums vai vispārīgs regulējums kā lietā aplūkotie instrumenti daļēji ierobežo par atļauju izsniegšanu kompetentās iestādes rīcības brīvību, lai to uzskatītu par "plānu vai programmu" SVN direktīvas 2. panta a) punkta izpratnē, pat ja tā nav prasība vai priekšnoteikums, kas vajadzīgs atļaujas izsniegšanai, vai tajā nav paredzēts noteikt pamatprincipus turpmākām atļaujām, lai gan Savienības likumdevēja skatījumā šis mērķis ir daļa no jēdziena "plāni un programmas"?

3) Vai tādu politikas pasākumu kā lietā aplūkotais apkārtraksts, kas tiek sagatavots, ņemot vērā tiesiskās drošības apsvērumus un līdz ar to pilnīgi brīvprātīgi, var uzskatīt par "plānu vai programmu" SVN direktīvas 2. panta a) punkta izpratnē, un vai šāda interpretācija, iespējams, nav pretrunā Tiesas judikatūrai, saskaņā ar kuru direktīvas teleoloģiska interpretācija nedrīkst būtiski atšķirties no Savienības likumdevēja nepārprotami izteiktās gribas?

4) Vai *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļu ar noteikumiem, kuru pieņemšana nebija prasīta, var uzskatīt par "plānu vai programmu" SVN direktīvas 2. panta a) punkta izpratnē, un vai šāda interpretācija, iespējams, nav pretrunā Tiesas judikatūrai, saskaņā ar kuru direktīvas teleoloģiska interpretācija nedrīkst būtiski atšķirties no Savienības likumdevēja nepārprotami izteiktās gribas?

5) Vai tādu politikas pasākumu un normatīvu valdības rīkojumu kā lietā aplūkotie instrumenti, kuriem ir ierobežots indikatīvs raksturs vai kuros vismaz nav noteikti pamatprincipi, no kā var izrietēt tiesības īstenot projektu, un kuri nedod tiesības noteikt pamatprincipus, kas ļauj apstiprināt projektus, var uzskatīt par "plānu vai programmu" SVN direktīvas 2. panta a) punkta un 3. panta 2. punkta izpratnē, "[kurā] noteikti pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai", un vai šāda interpretācija, iespējams, nav pretrunā Tiesas judikatūrai, saskaņā ar kuru direktīvas teleoloģiska interpretācija nedrīkst būtiski atšķirties no Savienības likumdevēja nepārprotami izteiktās gribas?

6) Vai tādu politikas pasākumu kā Apkārtraksts EME/2006/01–RO/2006/02, kuram ir vienīgi indikatīvs raksturs, un/vai tādu normatīvu valdības rīkojumu kā *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa, kurā vienkārši ir noteiktas atļauju izsniegšanas minimālās robežas un kurš arī ir spēkā pilnīgi autonomi kā vispārīgs regulējums, turklāt abos šajos instrumentos ir ietverts tikai ierobežots kritēriju un detalizētu darbību skaits un ne šis pasākums, ne šis valdības rīkojums nav vienīgais noteicošais faktors par labu kādam kritērijam vai kādai detalizētai darbībai, kā rezultātā varētu argumentēt, ka, ņemot vērā objektīvos apstākļus, var izslēgt, ka tiem var būt būtiska ietekme uz vidi, var uzskatīt par "plānu vai programmu" SVN direktīvas 2. panta a) punkta un 3. panta 1. un 2. punkta izpratnē un tāpēc par tiesību aktu, kurā, nosakot attiecīgajā jomā piemērojamos noteikumus un kontroles procedūras, ir paredzēts būtisks kritēriju un detalizētu darbību kopums viena vai vairāku tādu projektu apstiprināšanai un īstenošanai, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi?

7) Ja uz iepriekšējo jautājumu tiek sniegta noliedzoša atbilde, vai tiesa pati var to konstatēt pēc rīkojuma vai neīstu tiesību aktu (kā lietā aplūkotās *VLAREM* normas un apkārtraksts) pieņemšanas?

8) Vai tiesa, ja tās kompetencē tikai netieši ietilpst izskatīt iebildi, kas ir piemērojama *inter partes*, un ja no atbildēm uz prejudiciālajiem jautājumiem izriet, ka lietā aplūkotie instrumenti ir prettiesiski, var noteikt, ka tiek saglabātas prettiesiskā rīkojuma un/vai apkārtraksta tiesiskās sekas, ja šie prettiesiskie instrumenti palīdz sasniegt vides aizsardzības mērķi, kāds ir arī direktīvai LESD 288. panta izpratnē, un ir ievēroti šādai saglabāšanai vajadzīgie Savienības tiesību nosacījumi (kā spriedumā[, 2016. gada 28. jūlijs,] *Association France Nature Environnement* [(C-379/15, turpmāk tekstā – "spriedums *Association France Nature Environnement*", EU:C:2016:603)])?

9) Ja uz astoto jautājumu tiek sniegta noliedzoša atbilde, vai tiesa var noteikt, ka tiek saglabātas apstrīdētā projekta tiesiskās sekas, lai tādējādi netieši ievērotu Savienības tiesību nosacījumus ar SVN direktīvu nesaderīga plāna vai programmas tiesisko seku saglabāšanai (kā spriedumā *Association France Nature Environnement*)?"

25. Rakstveida apsvērumus iesniedza A u.c., Beļģijas, Nīderlandes un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Komisija.

26. Tiesas sēdē, kas notika 2019. gada 9. decembrī, piedalījās A u.c., persona, kas iestājusies lietā valstī notiekošajā tiesvedībā – *Organisatie voor Duurzame Energie Vlaanderen VZM* (Flandrijas Atjaunojamās enerģijas organizācija *VZM*), Beļģijas un Nīderlandes valdības, kā arī Komisija.

III. Prejudiciālo jautājumu analīze

A. Ievada apsvērumi

27. Iesniedzējtiesa uzdod deviņus jautājumus, kurus var apkopot kā divus jautājumus:

– Ar septiņiem pirmajiem jautājumiem tā vēlas noskaidrot, vai tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais ietilpst jēdzienā plāni un programmas ar būtisku ietekmi uz vidi, kam ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums (SVN direktīvas 2. panta a) punkts un 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts).

– Ar diviem pēdējiem jautājumiem tā vēlas uzzināt, vai ir iespējams ierobežot laikā šī valsts tiesiskā regulējuma, kā arī saskaņā ar to izsniegto atļauju iespējamās atcelšanas sekas.

28. Tā kā *Raad voor Vergunningsbetwistingen* (Atļauju strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) pirmo reizi Tiesai ir iesniegusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, pirms tiks atbildēts uz šiem jautājumiem, ir jānoskaidro, vai tā ir tiesa LESD 267. panta izpratnē [16].

29. Saskaņā ar sniegto informāciju šī padome esot tiesa, kas ir izveidota 2009. gadā ar *Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening* (Flandrijas Reģionālās plānošanas kodekss) 4.8.1. pantu, un tā izskata prasības par reģistrācijas lēmumiem un pilsētbūvniecības vai detālplānošanas atļaujas izsniegšanu vai atteikumu, kā arī strīdus par vides atļaujām un atsavināšanām.

30. Tā ir neatkarīga tiesa, kuras sastāvā ir astoņi administratīvie tiesneši, un tās nolēmumus var pārsūdzēt Valsts padomē kasācijas kārtībā. Tā lemj par strīdiem uz sacīkstes principu balstītā procedūrā, piemērojot Flandrijas reģiona tiesību normas vides un pilsētplānošanas jomā.

31. Tādējādi viss liecina, ka to var kvalificēt kā atbilstošu tiesu, lai piemērotu LESD 267. pantu.

B. Ievads SVN direktīvā

32. SVN direktīvā ir piemērots vides aizsardzības un integrācijas princips (LESD 11. un 191. pants), saskaņā ar kuru, sagatavojot un apstiprinot plānus un programmas, kam var būt būtiska ietekme uz vidi, ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

33. Lai arī vārds "stratēģisks" nav minēts ne tās nosaukumā, ne tās tekstā, parasti to pazīst kā "direktīvu par stratēģisko vides novērtējumu", jo pēdējā minētā ir [klasificējama] augstākā (*stratēģiskākā*) līmenī nekā IVN direktīva.

34. SVN direktīvā nav ietvertas pamatprasības par projektu atļaušanu, bet tās mērķis vispirms ir nodrošināt, ka noteiktu plānu un programmu pieņemšanā tiek ņemta vērā to ietekme uz vidi. Tāpēc būtībā tā ir procedūras direktīva, kurā dalībvalstīm ir noteikti posmi, kas ir jāievēro, lai identificētu un izvērtētu noteiktu plānu un programmu ietekmi uz vidi.

35. Tādējādi stratēģiskais vides novērtējums (turpmāk tekstā – "SVN") palīdz politikas veidotājiem pieņemt labi pamatotus lēmumus, kas ir balstīti uz objektīvu informāciju un apspriešanās ar sabiedrību, ieinteresētajām personām un kompetentajām iestādēm rezultātiem.

36. SVN direktīva un IVN direktīva savstarpēji papildina viena otru: pirmās minētās direktīvas mērķis ir veikt ietekmes uz vidi novērtējumu [17] posmā, kad valsts iestādes veic darbību stratēģisko plānošanu. Tādējādi veicamais ietekmes uz vidi novērtējums ir vispārējs vai plašāks nekā attiecīgais konkrēta projekta novērtējums.

37. Balstoties uz šo premisu, grūti ir precizēt, ciktāl var sniegties SVN prasība. Ir skaidrs, ka tas nav tikai atsevišķu projektu novērtējums, bet tā tomēr nebūtu jāattiecina arī uz visiem dalībvalsts tiesiskajiem regulējumiem, kas ietekmē vidi.

16 Lai noskaidrotu, vai iesniedzējai struktūrai ir "tiesas" statuss LESD 267. panta izpratnē, Tiesai ir jāņem vērā tādu faktoru kopums kā, piemēram, vai iestāde ir izveidota ar likumu, vai tā ir pastāvīga, vai tās jurisdikcijai ir obligāts raksturs, vai tajā notiek sacīkstes process, vai tā piemēro tiesību normas, kā arī vai tā ir neatkarīga (skat. it īpaši spriedumus, 2014. gada 17. jūlijs, *Torresi* (C-58/13 un C-59/13, EU:C:2014:2088), 17. punkts; 2015. gada 6. oktobris, *Consorci Sanitari del Maresme* (C-203/14, EU:C:2015:664), 17. punkts, un 2017. gada 16. februāris, *Margarit Panicello* (C-503/15, EU:C:2017:126), 27. punkts.

17 Saprotot izteicienu tā plašākā nozīmē (kurā būtu iekļauti gan plāni un programmas, gan projekti), ietekmes uz vidi novērtējumu pamato nepieciešamība, ka pirms lēmuma pieņemšanas kompetentā iestāde izvērtē attiecīgo plānošanas tehnisko procesu un lēmuma ietekmi uz vidi. Tās mērķis ir jau pašā sākumā novērst iespējamo piesārņojumu vai kaitējumu videi, nevis apkarot to sekas vēlāk. Skat. spriedumus, 2008. gada 3. jūlijs, Komisija/Īrija (C-215/06, EU:C:2008:380), 58. punkts; 2017. gada 26. jūlijs, *Comune di Corridonia* u.c. (C-196/16 un C-197/16, turpmāk tekstā – "*Comune di Corridonia* u.c.", EU:C:2017:589), 33. punkts; 2018. gada 31. maijs, Komisija/Polija (C-526/16, nav publicēts, EU:C:2018:356), 75. punkts, un 2019. gada 12. novembris, Komisija/Īrija (*Derrybrien* vēja parks) (C-261/18, EU:C:2019:955), 73. punkts.

38. Tāpēc nav viegli nošķirt: i) *projektus*, kam ir ietekme uz vidi un kam ir piemērojama IVN direktīva; ii) *plānus vai programmas*, kam ir būtiska ietekme uz vidi un kam ir piemērojama SVN direktīva; un iii) *valsts tiesiskos regulējumus*, kam ir kāda ietekme uz vidi, bet kam nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Robežas starp šīm trim kategorijām ir iesniedzējtiesas prejudiciālo jautājumu pamatā.

39. SVN direktīvas piemērošana dalībvalstu iestādēm ir radījusi ne mazums grūtību, kuras Komisija ir mēģinājusi mazināt [18]. Galvenais ir izprast, kas ir jāsaprot ar plāniem un programmām, un tad no to vidus identificēt tos, kam ir būtiska ietekme uz vidi.

C. Septiņi pirmie prejudiciālie jautājumi: jēdziens "plāns un programma" SVN direktīvas izpratnē

40. Tiesību normas, kas reglamentē SVN direktīvas piemērošanas jomu, galvenokārt ir ietvertas divos savstarpēji saistītos pantos:

– 2. panta a) punktā ir definētas kumulatīvas prasības, kurām ir jāatbilst plāniem un programmām, lai tiem būtu piemērojama direktīva: a) tos sagatavo un/vai pieņem valsts, reģionālā vai vietējā līmenī, vai arī tie ir tādi, ko pieņemšanai likumdošanas kārtībā parlamentā vai valdībā sagatavo iestāde, un b) tie ir prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem.

– 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir minēti to plānu un programmu identificēšanas nosacījumi, kam, iespējams, ir būtiska ietekme uz vidi, un tādējādi tiem ir jāveic SVN: a) tie ir sagatavoti attiecībā uz konkrētām nozarēm un saimniecisko darbību, un b) tie veido sistēmu turpmākai projektu atļaušanai.

41. No šo noteikumu kopuma faktiski izriet četras prasības, kuras es izskatīšu turpinājumā, lai vispārēji izklāstītu to iezīmes un lai noskaidrotu, vai tāds reģionālais tiesiskais regulējums kā šajā lietā aplūkotais tām atbilst.

1. Plāna vai programmas sagatavošana vai pieņemšana, ko veic dalībvalsts iestāde

42. Pirmā prasība, kuras izvērtējums parasti nerada interpretācijas problēmas, ir tā, ka valsts tiesisko regulējumu ir pieņēmusi vai sagatavojusi dalībvalsts iestāde valsts, reģionālajā vai vietējā līmenī.

43. Iesniedzējtiesa apgalvo, ka Flandrijas reģionālās iestādes ir pieņēmušas *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļu, īstenojot Dekrētu par vides atļaujām. Tā arī norāda [19], ka gan 5.20.6. apakšiedaļa, gan apkārtraksts tika pieņemti, piemērojot Direktīvu 2009/28/EK [20].

44. Beļģijas valdība tomēr uzskata, ka *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa neatbilst šim pirmajam nosacījumam nevis tāpēc, ka tajā paredzētos noteikumus nebūtu pieņēmusi reģionālā iestāde, bet gan tāpēc, ka tiem nav plāna vai programmas dimensijas. Savu viedokli par šo argumentu es paudīšu vēlāk, lai arī jau tagad norādīšu, ka minētās apakšiedaļas normatīvo raksturu, manuprāt, nevar noliegt.

18 Eiropas Komisija, *Direktīvas 2001/42 par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu piemērošanas rokasgrāmata*, 2006, https://ec.europa.eu/environment/archives/eia/pdf/030923_sea_guidance_es.pdf. Skat. arī dokumentu COM(2017) 234 *final*, 2017. gada 15. maijs, Komisijas ziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam saskaņā ar Direktīvas 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu 12. panta 3. punktu. Doktrīnā: McGuinn, J., Oulès, L., Banfi, P., McNeill, A., O'Brien, S., Lukakova, Z., Sheate, W., Kolaric, S. un Sadauskis R. *Study to support the REFIT evaluation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment (SEA Directive)*, 2019, https://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/REFIT%20Study.pdf.

19 Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 10.2. punkts.

20 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2009. gada 23. aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK (OV 2009, L 140, 16. lpp.).

45. Iesniedzējtiesai ir jāprecizē tās apkārtraksta iezīmes valsts tiesībās, par kurām lietas dalībniekiem ir radušās domstarpības.

46. Saskaņā ar Tiesas rīcībā esošo informāciju apkārtraksts, šķiet, tika sagatavots un pieņemts kā administratīvs akts, kas tieši nenozīmē, ka Flandrijas reģions ir īstenojis tiesību aktu un noteikumu pieņemšanas pilnvaras. Tajā ir pausta Flandrijas iestādes griba (kā tas ir formulēts apkārtrakstā) piemērot noteikumus par vējturbīnu uzstādīšanu.

47. Konkrētāk, saskaņā ar Beļģijas valdības viedokli apkārtrakstā ir iekļautas pamatnostādnes, kuras reģionālā iestāde vēlas ievērot, īstenojot rīcības brīvību tādos īpašos gadījumos kā vējturbīnu uzstādīšanas atļauju izsniegšana.

48. Manuprāt – un es uzsveru, neskarot iesniedzējtiesas viedokli –, ja apkārtraksta saturs ir saistošs Flandrijas reģionālajai iestādei, kas to ir pieņēmusi kā noteikumus savai turpmākajai darbībai [21], tas varētu ietilpt SVN direktīvā lietotajā jēdzienā "plāns vai programma". Tas tā nebūtu, ja dokumentam nebūtu juridiska spēka, tostarp *ad intra*.

2. Plāni vai programmas, kas prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem

a) Vispārējie apsvērumi

49. Saskaņā ar SVN direktīvas 2. panta a) punkta otro ievilkumu dalībvalstu iestāžu pieņemtie plāni vai programmas, kas ietilpst tās piemērošanas jomā, ir tie, "kas prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem".

50. No sprieduma *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. izriet, ka SVN direktīvas izpratnē un tās piemērošanas nolūkā par "prasītiem" ir uzskatāmi plāni un programmas, kas ir jāpieņem saskaņā ar valsts normatīvajiem vai administratīvajiem aktiem, ar ko nosaka kompetentās iestādes, kurām tie ir jāapstiprina un jānosaka to izstrādes procedūra [22].

51. Sniedzot šo interpretāciju, Tiesa ir *plaši* interpretējusi SVN direktīvu, uzskatot, ka tā reglamentē plānus un programmas, kas ir minēti valsts normatīvajos un administratīvajos aktos, neatkarīgi no tā, vai to pieņemšana ir *obligāta* vai *fakultatīva*.

52. Lietā *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. ģenerāladvokāte J. Kokote ierosināja šaurāku interpretāciju: SVN būtu jāveic tikai plāniem un programmām, kas ir jāpieņem *obligāti*, jo tas ir noteikts valsts tiesību normā [23].

21 Pēc analoģijas skat. 2016. gada 8. marta sprieduma Grieķija/Komisija (C-431/14 P, EU:C:2016:145) 69. punktu un tajā minēto judikatūru, kurā ir apgalvots: "pieņemot šādas uzvedības normas un to pasludināšanas brīdī paziņojot, ka turpmāk šīs normas tiks piemērotas gadījumiem, ar kuriem tās saistītas, attiecīgā iestāde pati ierobežo savu izvērtēšanas pilnvaru izmantošanas iespējas un nevar atteikties no šīm normām, nevēlēdamās, lai attiecīgā gadījumā to sodītu par tādu vispārējo tiesību principu kā vienlīdzīgas attieksmes principa vai tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpums".

22 Spriedumi *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., 31. punkts; 2018. gada 7. jūnijs, *Thybaut* u.c. (C-160/17, turpmāk tekstā – "spriedums *Thybaut* u.c.", EU:C:2018:401), 43. punkts, un 2019. gada 12. jūnijs, *CFE* (C-43/18, turpmāk tekstā – "spriedums *CFE*", EU:C:2019:483), 54. punkts.

23 Ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumi, 2011. gada 17. novembris, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. (C-567/10, EU:C:2011:755), 18. un 19. punkts. 2018. gada 25. janvārī sniegtajos secinājumos lietā *Inter-Environnement Bruxelles ASBL* u.c. (C-671/16, EU:C:2018:39), 41. un 42. punkts, ģenerāladvokāte J. Kokote atkārtoti apgalvoja, ka Tiesa ir paplašinājusi SVN direktīvas piemērošanas jomu vairāk, nekā likumdevējs to ir vēlējies un dalībvalstis to varēja paredzēt.

53. Iesniedzējtiesa aicina Tiesu grozīt tās judikatūru un piemērot tajā šo šaurāko interpretāciju. Apvienotās Karalistes valdība atbalsta šo priekšlikumu, ko savā laikā atbalstīja arī *Supreme Court* (Augstākā tiesa, Apvienotā Karaliste) spriedumā *HS2 Action Alliance*[24]. Arī Beļģijas valdība to pakārtoti atbalstīja rakstveida apsvērumos, bet tiesas sēdē to atsauca. A u.c., Komisija un Nīderlandes valdība iebilst pret šo priekšlikumu un atkārtoti pauž savu atbalstu minētajai judikatūrai: neviens no šiem lietas dalībniekiem, ne arī visbeidzot Beļģijas valdība nav ierosinājuši grozīt judikatūru tādējādi, kā to ir ierosinājusi iesniedzējtiesa.

54. Vai Tiesai būtu jāatsakās no savas vārdkopas "*prasīti* saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem" interpretācijas vai, gluži pretēji, būtu jāapstiprina sava interpretācija?

55. Es savukārt piekrītu, ka strīdos par šo jautājumu ir pārliecinoši argumenti par labu abiem apgalvojumiem[25]. Ja beigu beigās es ierosināšu Tiesai niansēt tās judikatūru, es to darīšu tāpēc, ka nav ticis izvirzīts neviens *jauns* arguments, kas liktu to mainīt, kā tas kļuva acīmredzams tiesas sēdē.

56. *Jaunu* argumentu neesamība ir saistīta ar to, ka iesniedzējtiesa un šīs nostājas atbalstītāji atkārtoti atsaucas uz ģenerāladvokātes J. Kokotes izklāstītajiem argumentiem, kuriem Tiesa vairākos kopš 2012. gada pasludinātajos spriedumos nav piekritusi[26].

57. Šajos apstākļos, manuprāt, nav pietiekamu pamatu, lai ierosinātu citu risinājumu. Līdzīgos gadījumos esmu apgalvojis[27], ka tādos apstākļos kā šajā lietā, manuprāt, ir saprātīgāk dot priekšroku pastāvīgajai judikatūrai, proti, kritērijam *stare decisis*, kas labāk atbilst tiesiskās drošības apsvērumiem.

58. Problēmas risinājums ir rodams atkarībā no izvēlētās SVN direktīvas interpretācijas:

– Dodot priekšroku tās 2. panta a) punkta otrā ievilkuma gramatiskai un vēsturiskai interpretācijai, var pamatot tikai to, ka ietekmes uz vidi novērtējums ir jāveic plāniem un programmām, kas ir obligāti jāpieņem saskaņā ar tiesību aktiem.

– Gluži pretēji, dodot priekšroku šīs tiesību normas sistemātiskai un teleoloģiskai interpretācijai, arī brīvprātīgi pieņemti plāni un programmas, kas ir paredzēti tiesību aktos vai noteikumos, ir iekļauti SVN direktīvas piemērošanas jomā, un attiecībā uz tiem ir jāveic SVN, ja tiem ir būtiska ietekme uz vidi.

59. Lai nepārstāstītu domstarpību saturu, kurā, atkārtoju, ir sniegti tikai daži jauninājumi, es minēšu tikai interpretācijas pamatus par labu interpretācijai, kuru līdz šim ir sniegusi Tiesa.

60. [SVN direktīvas] 2. panta a) punkta otrā ievilkuma gramatiskā interpretācija nešķiet pārliecinoša. Jēdziens "prasīti" var nozīmēt "vajadzīgus", "pieprasītus", "noteiktus" plānus un programmas, bet tas nesniedz skaidrību par to, vai tie ir tikai plāni un programmas, kas valsts iestādēm ir jāpieņem obligāti[28]. Šajā gadījumā princips *in claris non fit interpretatio* nav piemērojams.

24 *HS2 Action Alliance Ltd, R (on the application of) v The Secretary of State for Transport & Anor* [2014] UKSC 3, 175.–189. punkts.

25 Skat. doktrīnā sniegto analīzi Ricketts, S. un Munn, J., "The Meaning of "Required by Legislative, Regulatory or Administrative Provisions"", no: Jones, G., Scotford, E. (red.), *The Strategic Environmental Assessment Directive. A plan for success*? Hart Publishing, Oksforda, 2017, 63.–79. lpp.

26 Attiecībā uz lietā *Inter-Environnement Bruxelle*s u.c. paustajām nostājām doktrīnā ir norādīts, ka "*for AG Kokott, the focus was upon the Directive as a legal instrument negotiated by the Member States. By contrast, the Court focused on the Directive as an effective legal device that operates according its own legal integrity*" (Fisher, E., "Blazing Upstream? Strategic Environmental Assessment as "Hot" Law", Jones, G. un Scotford, E. (red.), *The Strategic Environmental Assessment Directive. A plan for success*?, Hart Publishing, Oksforda, 2017, 174. lpp.

27 Nesen – secinājumos lietās *La Quadrature du net* u.c. (C-511/18 un C-512/18, EU:C:2020:6), 123. punkts.

28 Vārdi "*exigé*" franču valodā un "*exigido*" portugāļu valodā ir tikpat neskaidri kā spāņu valodā lietotais vārds. Angļu ("*required*"), rumāņu ("*impuse*") vai vācu ("*erstellt werden müssen*") valodas redakcijās, šķiet, ir atsauce uz plāniem un programmām, kas ir jāpieņem obligāti. Gluži pretēji, itāļu valodas vārds "*previsti*" ietver arī plānus un programmas, kuru pieņemšana nav obligāta.

61. Tā kā visām Savienības tiesību akta valodu redakcijām ir tāda pati vērtība, lai saglabātu Savienības tiesību vienveidīgu interpretāciju, šo redakciju atšķirību gadījumos attiecīgā tiesību norma ir jāinterpretē, ņemot vērā tā tiesiskā regulējuma vispārējo sistēmu un mērķi, kurā šī norma ietilpst [29]. Tādējādi ir jāizmanto sistēmiska un teleoloģiska pieeja, bet visupirms es sniegšu SVN direktīvas 2. panta a) punkta otrā ievilkuma vēsturisko interpretāciju.

62. Ņemot vērā šīs tiesību normas izstrādes gaitu, vārdkopa "prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem" nebija lietota ne Komisijas sākotnējā priekšlikumā [30], ne arī turpmākajā tā pārstrādātajā redakcijā [31]. To pievienoja Padome kopējā nostājā, kas tika pieņemta 2002. gada 30. martā un ko Eiropas Parlaments negrozīja [32].

63. No Padomes ieviestā papildinājuma varētu secināt, ka šī iestāde vēlējās noteikt, ka SVN ir jāveic tikai noteiktiem plāniem un programmām, bet tā nevēlējās skaidri iekļaut tikai tos plānus un programmas, kuru pieņemšana ir obligāta. Brīvprātīgi pieņemtajiem plāniem un programmām, ja tie ir paredzēti tiesību un normatīvajos aktos, var būt būtiska ietekme uz vidi vai pat vēl lielāka ietekme nekā obligāti pieņemamajiem. Ir riskanti pieņemt, ka Padome vēlējās izslēgt tos no SVN tikai dažu valstu izteiktā apgalvojuma dēļ, saskaņā ar kuru minētais novērtējums var atturēt valsts iestādes no to pieņemšanas [33].

64. Tā kā ne gramatiskā, ne vēsturiskā interpretācija nav pārliecinoša, ir jāsniedz sistemātiska un teleoloģiska interpretācija.

65. No sistēmiskā skatpunkta SVN direktīva ir piemērojama tikai "noteiktiem" plāniem un programmām, kam ir būtiska ietekme uz vidi, nevis visiem plāniem un programmām. Izņēmumos, kas ir iekļauti 3. panta 8. un 9. punktā, ir minēti nevis brīvprātīgi pieņemti plāni un programmas, kas ir paredzēti valsts tiesību aktos, bet gan tie:

– kuru vienīgais mērķis ir nodrošināt valsts aizsardzību vai civilo aizsardzību,

– finansēšanas vai budžeta plāni un programmas un

– kam ir piešķirts līdzfinansējums no Savienības struktūrfondiem.

66. Divdabja "prasīti" plaša interpretācija ļauj SVN direktīvas piemērošanas jomā labāk iekļaut plānus un programmas, kuru pieņemšanu un sagatavošanu saskaņā ar valsts tiesībām ir grūti reducēt uz binomu obligāts/fakultatīvs, jo starp abām galējībām pastāv daudz dažādu gadījumu.

29 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1998. gada 2. aprīlis, *EMU Tabac* u.c. (C-296/95, EU:C:1998:152), 36. punkts; 2003. gada 20. novembris, *Kyocera* (C-152/01, EU:C:2003:623), 32. un 33. punkts, un 2018. gada 20. februāris, Beļģija/Komisija (C-16/16 P, EU:C:2018:79), 48. un 49. punkts.

30 Priekšlikums Padomes direktīvai par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (COM(96) 511 *final* – SYN 96/0304) (OV 1997, C 129, 14. lpp.).

31 COM(1999) 73 *final*, 1999. gada 22. februāris (OV 1999, C 83, 13. lpp.).

32 Padomes Kopējā nostāja (EK) Nr. 25/2000 (2000. gada 30. marts), kas pieņemta saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 251. pantā paredzēto procedūru nolūkā pieņemt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2000, C 137, 11. lpp.). Tajā ir paredzēts, ka "ir grozīta "plānu un programmu" definīcija, līdz ar to tā attiecas tikai uz plāniem un programmām, kas prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem, kurus sagatavo vai pieņem vai arī sagatavo un pieņem iestāde, vai arī kurus sagatavo iestāde pieņemšanai likumdošanas procedūrā, ņemot vērā dažādus dalībvalstu tiesību aktus un procedūras".

33 Pretēju viedokli pauda ģenerāladvokāte J. Kokote savos 2011. gada 17. novembrī sniegtajos secinājumos lietā *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. (C-567/10, EU:C:2011:755), 15.–21. punkts.

67. Dalībvalstu prakses neviendabīgums šo plānu un programmu [34] izstrādē liek sniegt plašu jēdziena "prasīti" interpretāciju. Šim argumentam ir vēl jo lielāka nozīme, ja norāda, ka attiecībā uz plānu un programmu grozījumiem, kas ir jāievieš tāpat, kā tie tiek pieņemti un izstrādāti, ir jāveic vides novērtējums ar nosacījumu, ka tiek ievēroti direktīvā noteiktie kritēriji [35].

68. Parasti par šiem grozījumiem lemj dalībvalstu iestādes, lai arī tām nav *likumiska pienākuma* tos ieviest. Sniedzot jēdziena "prasīti" šauru interpretāciju, tie tiktu *de facto* izslēgti no SVN direktīvas [piemērošanas jomas], lai arī to ietekme uz vidi būtu būtiska.

69. Arī saskaņā ar SVN direktīvas 2. panta a) punkta otrā ievilkuma teleoloģisku interpretāciju jēdziens "prasīti" būtu jāinterpretē plaši, ļaujot iekļaut tajā valsts iestāžu brīvprātīgi pieņemtos plānus un programmas.

70. Ņemot vērā SVN direktīvas mērķi (nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni), tiesību normas, kurās ir noteikta tās piemērošanas joma, un konkrēti tās, kurās ir definēti akti, uz kuriem tās attiecas, nebūtu jāinterpretē šauri [36].

71. Turklāt SVN direktīvas *videi labvēlīgā* interpretācija ir aizstāvēta primārajos tiesību aktos:

– Saskaņā ar LESD 191. panta 2. punktu (EKL 174. panta 2. punkta pēctecis) Savienības politikas mērķis vides jomā ir sasniegt "augstu aizsardzības līmeni", ievērojot dažādu Savienības reģionu stāvokļa atšķirības.

– LES 3. panta 3. punktā ir noteikts, ka Savienība it īpaši cenšas nodrošināt "augstu vides aizsardzības līmeni un uzlabot vides aizsardzību" [37].

72. SVN direktīvas mērķis (atgādinu, ka tas ir nodrošināt *augstu* vides aizsardzības līmeni) varētu mainīt jēdziena "prasīti" interpretāciju, izslēdzot no SVN valsts tiesiskajos regulējumos paredzētos plānus un programmas, kas ir pieņemti brīvprātīgi. Šī interpretācija vismaz daļēji mazinātu minētās direktīvas [38] lietderīgo iedarbību pretēji tās mērķim izveidot normatīvo aktu, kam, iespējams, ir būtiska ietekme uz vidi, pārskatīšanas procedūru.

73. Man neškiet, ka nostāja, kuru līdz šim ir paudusi Tiesa, grozītu šo likumdevēja nodomu vai arī būtu ar to nesaderīga. Iespēja piemērot SVN direktīvu arī valsts tiesiskajā regulējumā paredzētajiem plāniem un programmām, kas ir pieņemti brīvprātīgi, nenozīmē, ka šiem plāniem *vienmēr* ir jāveic minētais novērtējums: turklāt plāniem ir jāatbilst SVN direktīvas 3. pantā paredzētajām prasībām.

34 SVN direktīvā nav definēti jēdzieni "plāni" un "programmas", pret kuriem ir jānodrošina identiska attieksme. Lai sniegtu abu jēdzienu raksturojumu, kaut arī tas nav pietiekami precīzs dalībvalstīs pastāvošo atšķirību dēļ, var būt noderīga *[Eiropas Komisijas] Direktīvas 2001/42 par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu piemērošanas rokasgrāmata*, 2006, https://ec.europa.eu/environment/archives/eia/pdf/030923_sea_guidance_es.pdf., saskaņā ar kuru "dokumenta veids, ko dažas dalībvalstis saprot kā **plānu**, ir plāns, kurā ir izklāstīts, kā ir paredzēts īstenot vai piemērot sistēmu vai politiku. Tas, piemēram, varētu aptvert zemes lietošanas plānus, kuros ir definēts, kā ir jāizmanto zeme, vai kuros ir paredzētas normas vai sniegtas norādes par projekta veidu, kas varētu būt atbilstošs vai tikt atļauts konkrētos apgabalos, vai kuros ir noteikti kritēriji, kas ir jāņem vērā jaunu projektu izstrādē. Atkritumu apsaimniekošanas plāni, upju baseinu apsaimniekošanas plāni u.c. [..] Dažās dalībvalstīs ar **programmu** parasti saprot plānu, kas aptver projektu kopumu noteiktā apgabalā; piemēram, pilsētas teritorijas atjaunošanas plānu, kas ietver vairākus būvniecības projektus, varētu klasificēt kā programmu".

35 Šajā ziņā Tiesa vairākkārt ir nospriedusi, ka jēdziens "plāni un programmas" ietver ne tikai to sagatavošanu, bet arī grozīšanu un tādējādi tā mērķis ir nodrošināt, ka attiecībā uz noteikumiem, kam var būt būtiska ietekme uz vidi, tiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums (spriedums, 2019. gada 8. maijs, *Verdi Ambiente e Società (VAS) – Aps Onlus* u.c., C-305/18, EU:C:2019:384, 52. punkts, un *CFE*, 71. punkts).

36 Spriedumi *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., 37. punkts; *Thybaut* u.c., 38.–40. punkts; *CFE*, 36. un 37. punkts, un 2019. gada 12. jūnijs, *Terre wallonne* (C-321/18, EU:C:2019:484), 23. un 24. punkts.

37 Spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Associazione Italia Nostra Onlus* (C-444/15, EU:C:2016:978), 41. un 42. punkts.

38 Spriedums, 2011. gada 22. septembris, *Valčiukienė* u.c. (C-295/10, EU:C:2011:608), 42. punkts.

74. It īpaši ir jāuzsver prasība, ka šajos plānos un programmās ir jāiekļauj *pamatprincipi* turpmākai tādu projektu atļaušanai, kam ir būtiska ietekme uz vidi. Es uzskatu, ka tas ir pamatelements, lai precīzi noteiktu SVN direktīvas piemērošanas jomu, pārmērīgi neiejaucoties dalībvalstu likumdošanas darbībā.

75. Tādējādi es uzskatu, ka, lai nodrošinātu SVN direktīvas saprātīgu, efektīvu un vienveidīgu piemērošanu, Tiesai drīzāk būtu jāprecizē tās judikatūra attiecībā uz šo *pamatprincipu* kontūrām un nevis judikatūra attiecībā uz vārdkopu "prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem".

b) Šo kritēriju piemērošana ad casum

76. Iesniedzējtiesai ir jānoskaidro, vai *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļu un apkārtrakstu var uzskatīt par plāniem vai programmām, "kas prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem".

77. Iesniedzējtiesa apstiprina, ka *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļas pieņemšana bija paredzēta Dekrēta par vides atļaujām 20. pantā, kā arī *DABM* 5.1.1. pantā. Tā arī apstiprina, ka, lai arī tā bija paredzēta tiesību aktos, Flandrijas reģionālajām iestādēm tas nebija obligāti jādara – tās varēja to nepieņemt.

78. Saskaņā ar Tiesas interpretāciju, ko esmu aprakstījis iepriekš un ko ierosinu paturēt spēkā, ir jāuzskata, ka *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa ietver plānu vai programmu, kas ir *prasīti* saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem SVN direktīvas 2. panta a) punkta otrā ievilkuma izpratnē.

79. Komisija apgalvo, ka apkārtraksts nav iekļaujams šajā kategorijā, jo Flandrijas reģionā piemērojamajos noteikumos par vides aizsardzību attiecībā uz vējturbīnu uzstādīšanu nebija īpaši paredzēts to pieņemt. Apkārtraksts esot Flandrijas reģionālās iestādes brīva politiska lēmuma auglis, kas nav paredzēts tiesību aktos [39].

80. Iesniedzējtiesai ir jānoskaidro, vai apkārtrakstā, ņemot vērā tā saturu, ir izvērsta un papildināta *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa, tādējādi ka tā var iegūt vairāk vai mazāk slēptas tiesību normas raksturu [40]. Ja saskaņā ar Beļģijas tiesībām pašā apkārtrakstā ir ierobežota iestādes darbības joma, paredzot rīcības pamatnostādnes, kas ir jāievēro arī privātpersonām, tad varētu uzskatīt, ka tas bija *paredzēts* 1985. gada Dekrētā par vides atļaujām un *DABM*.

3. Plāns vai programma par saimniecisko darbību vai nozari, kam piemērojama SVN direktīva

81. SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir norādīts, ka, izņemot minētās tiesību normas 3. punktā noteikto, ietekmes uz vidi novērtējumu veic visiem plāniem un programmām, kas tiek sagatavoti tostarp "enerģētikā, [..] pilsētas un lauku plānošanā vai zemes lietošanā".

82. *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa un apkārtraksts attiecas uz enerģētikas nozari, konkrēti, uz vējparku ierīkošanu. Noteikumi par troksni, kas ir piemērojami vējturbīnām, ietekmē to atrašanos apdzīvotās vietās, tādējādi tie iespaido arī pilsētas un lauku plānošanu, kā arī zemes lietošanu.

83. Tāpēc nav šaubu, ka šim noteikumu *kopumam* ir piemērojama SVN direktīva.

39 Loģiski, Beļģijas administratīvajās tiesībās ir vispārēji atzīta iespēja pieņemt administratīvus apkārtrakstus. Skat. iepriekš 56. zemsvītras piezīmi.
40 Iesniedzējtiesa kvalificē to kā "neīstu tiesību aktu".

4. Plāns vai programma kā pamatprincipi IVN direktīvā paredzēto projektu atļaušanai

84. Šis noteikums attiecas ne tikai uz vienu no nozarēm, kas iekļautas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā, bet arī noteic, ka, lai plāniem un programmām būtu jāveic SVN:

– plānos vai programmās ir jābūt noteiktiem pamatprincipiem projektu turpmākās attīstības saskaņošanai un

– projektiem ir jābūt minētiem IVN direktīvas I un II pielikumā [41].

85. Runājot par otro prasību, *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa un apkārtraksts attiecas uz iekārtu veidu, kas ir skaidri minētas IVN direktīvas II pielikuma 3. punkta i) apakšpunktā ar nosaukumu "Iekārtas vēja izmantošanai, lai ražotu enerģiju (vēja saimniecības)" [42].

86. Attiecībā uz pirmo prasību SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka plānā vai programmā ir jānosaka pamatprincipi projektu turpmākās attīstības saskaņošanai kā nepieciešams nosacījums, lai veiktu to SVN.

87. Tiesa ir nospriedusi, ka jēdziens "plāni un programmas" ir piemērojams ikvienam aktam, ar kuru, nosakot noteikumus un kontroles mehānismus, tiek definēts būtisks kritēriju un detalizētu darbību kopums, lai atļautu un īstenotu vienu vai vairākus projektus, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi [43].

88. Tādējādi akts ir uzskatāms par *pamatprincipiem* projektu īstenošanas turpmākai atļaušanai un visbeidzot par plānu vai programmu, kam ir jāveic SVN, ja tajā ir iekļauts būtisks kritēriju un nosacījumu kopums (noteikumi un procedūras), lai īstenotu projektus, kam ir būtiska ietekme uz vidi [44].

89. Šīs interpretācijas "mērķis ir nodrošināt, ka attiecībā uz noteikumiem, kam var būt būtiska ietekme uz vidi, tiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums" [45] saskaņā ar tiesisko regulējumu; *a sensu contrario*, tiek novērsts, ka atsevišķi noteiktu kritēriju vai nosacījumu dēļ tiek uzlikts pienākums veikt SVN.

90. Šajā ziņā jēdziens "būtisks kritēriju un detalizētu darbību kopums" (pamatprincipi) ir jāsaprot kvalitatīvā, nevis kvantitatīvā veidā. Pietiek ar to, ka *kopumam* ir būtiska un nevis izsmeļoša nozīme, lai attiecībā uz plānu vai programmu, kurā tas ir noteikts, būtu jāveic SVN. Turklāt tas arī ļauj izvairīties no SVN direktīvā paredzēto saistību iespējamās apiešanas stratēģijas, piemēram, pasākumu sadalīšana vairākos pasākumos, tādējādi samazinot šīs direktīvas lietderīgo iedarbību [46].

91. Šī judikatūra ir jāattiecina uz Flandrijas strīdīgo tiesisko regulējumu (*VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa un apkārtraksts, ja tam būtu tiesiskas sekas), ņemot vērā elementus, kurus minēšu turpinājumā.

41 Šīs prasības nozīmīgums izpaužas arī tādējādi, ka SVN direktīvas 3. panta 4. punktā ir noteikts, ka "dalībvalstis nosaka, vai citi, 2. punktā neminēti plāni un programmas, kuros noteikti pamatprincipi to projektu turpmākās attīstības saskaņošanai, var būtiski ietekmēt vidi".
Pilnības labad ir jāpiebilst, ka vismaz pastāv papildu pienākums veikt plānu un programmu vides stratēģisko novērtējumu, kas nav atkarīgi no pamatprincipiem, lai atļautu projektus. Runa ir par SVN direktīvas 3. panta 2. punkta b) apakšpunktu, saskaņā ar kuru ir jāpārbauda plāni un programmas, kam ir jāveic īpašs novērtējums par Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu un savvaļas floras un faunas aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.) 6. panta 3. punkta ietekmi, kas aptver tikai daļu no ietekmes uz vidi.

42 Šajā pašā nozīmē Tiesa lēma spriedumā *D'Oultremont*, 42.–44. punkts.

43 Spriedumi, 2012. gada 11. septembris, *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias* u.c. (C-43/10, EU:C:2012:560), 95. punkts; *D'Oultremont*, 49. punkts; 2019. gada 8. maijs, *Verdi Ambiente e Società (VAS) – Aps Onlus* u.c. (C-305/18, EU:C:2019:384), 50. punkts, un *CFE*, 61. punkts.

44 Šīs interpretācijas plašo raksturu uzskatāmi parāda Gonthier, E., "La Cour de justice de l'Union européenne définit la notion de "plan et programme"", *Aménagement-Environnement*, 2017, Nr. 3, 184. un 185. lpp.

45 Spriedums, 2018. gada 7. jūnijs, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. (C-671/16, EU:C:2018:403), 54. punkts.

46 Spriedums *D'Oultremont*, 48. punkts; *Thybaut* u.c., 55. punkts; *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., 55. punkts, kā arī ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumi šajā pēdējā minētajā lietā, 2011. gada 17. novembris (EU:C:2011:755), 25. un 26. punkts.

92. Pirmkārt, vispirms Tiesa ir norādījusi, ka tiesiskajā regulējumā (šajā gadījumā Valonijas tiesiskais regulējums) par vējparku ierīkošanu, kas daļēji līdzinās šajā lietā aplūkotajam Flandrijas tiesiskajam regulējumam, bija noteikti pamatprincipi tādu projektu pieņemšanai, kam ir būtiska ietekme uz vidi. Tas bija nepārprotami norādīts spriedumā *D'Oultremont*[47].

93. Ir tiesa, ka pastāv dažas atšķirības starp abiem regulējumiem, bet šajā lietā aplūkotajā strīdīgajā Flandrijas tiesiskajā regulējumā ir paredzēti sīki noteikumi, kas tika aplūkoti Valonijas rīkojumā saistībā ar dažādiem jutīgiem jautājumiem (troksnis, ēnojums, drošība un vējturbīnu raksturs).

94. Principā Flandrijā nevar atļaut nevienu vējturbīnu uzstādīšanas projektu, ja nav izpildīti nosacījumi, kas ir paredzēti minētajā tiesiskajā regulējumā. Tāpēc saskaņā ar pieejamo informāciju runa ir par neizsmeļošiem, taču būtiskiem pamatprincipiem, kas ir noteikti, lai atļautu vējparku projektus, kuru ietekme uz vidi nav noliedzama.

95. Beļģijas valdība netieši pieļauj, ka *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļā un apkārtrakstā ir noteikti svarīgi pamatprincipi vējparku projektu atļaušanai, un norāda, ka, nosakot iespējamo sprieduma iedarbības laikā ierobežojumu, tās spēkā neesamības atzīšana novestu pie tā, ka vairs nebūtu spēkā juridiski nosacījumi vides jomā attiecībā uz vējturbīnām[48].

96. Komisija norāda, ka tikai *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļas noteikumi par vējturbīnu radīto troksni ir atbilstīgi, lai atļautu īstenot vējparku projektus, jo tajos ir tieši paredzēts to izvietojums attiecībā pret mājokļiem un dzīvojamiem rajoniem. Tas tā neesot ar noteikumiem par ēnojumu un šo vējturbīnu drošību, kam ir ietekme attiecīgo vējparku ekspluatācijas posmā: to ietekmes novērtējums būtu jāveic saskaņā ar IVN direktīvu un nevis SVN direktīvu.

97. Es nepiekrītu šai pieejai, jo tās pamatā ir atsevišķu tiesību normu par plāniem un programmām un nevis tiesību normu kopuma analīze. Turklāt prasības par vējturbīnu drošību un ēnojumu ir jāievēro arī to uzstādīšanas laikā neatkarīgi no tā, vai turpmāk tie ietekmēs vējparka ekspluatāciju (kā tas turklāt ir noteikumu par troksni gadījumā).

98. Otrkārt, Tiesa uzskata, ka jēdziens "plāni un programmas" var aptvert tiesību aktus vai noteikumus.

99. Tiesa iebilda pret tiesību aktu izslēgšanu no dubultā jēdziena "plāni un programmas", jo šie pasākumi ir skaidri minēti definīcijā, kas ir sniegta SVN direktīvas 2. panta a) punkta pirmajā ievilkumā[49]. Tāpat tā noraidīja analoģiju ar Orhūsas konvenciju[50] un Kijevas protokolā[51] minētajām kategorijām, norādot, ka šī direktīva atšķiras no abiem starptautiskajiem līgumiem, "jo šajā direktīvā tieši nav ietvertas konkrētas normas saistībā ar politikām vai vispārējo regulējumu, atbilstoši kurām tās būtu nošķiramas no "plāniem un programmām""[52].

47 Spriedums *D'Oultremont*, 50. punkts. "[..] 2014. gada 13. februāra lēmums attiecas it īpaši uz vēja ģeneratoru tehniskajiem standartiem, ekspluatācijas kārtību (tostarp stroboskopiskajām ēnām), negadījumu un ugunsgrēku novēršanu (tostarp vēja ģeneratora apstādināšanu), skaņas līmeņa normām, atjaunošanu, kā arī finanšu nodrošinājuma izveidošanu. Šādas normas ir pietiekami būtiskas, un tām ir pietiekami nozīmīga piemērošanas joma, lai noteiktu attiecīgajā nozarē piemērojamos nosacījumus, un izvēles, kas tostarp ir saistītas ar vidi, kuras ir paredzētas ar minēto normu palīdzību, ir domātas, lai noteiktu nosacījumus, ar kuriem konkrēti projekti par vēja ģeneratoru iekārtu uzstādīšanu un ekspluatāciju var tikt atļauti attiecībā uz nākotni."

48 Rakstveida apsvērumu 97. punkts.

49 Spriedumi, 2010. gada 17. jūnijs, *Terre wallonne* un *Inter-Environnement Wallonie* (C-105/09 un C-110/09, EU:C:2010:355), 41. punkts, un *D'Oultremont*, 52. punkts.

50 1998. gada Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (OV 2005, L 124, 4. lpp.), kas pieņemta ar Padomes Lēmumu 2005/370/EK (2005. gada 17. februāris) (OV 2005, L 124, 1. lpp.).

51 ANO/EEK 1991. gada Espo Konvencijas par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā 2003. gada Protokols par stratēģisko vides novērtējumu (OV 2008, L 308, 35. lpp.), kas pieņemts ar Padomes Lēmumu 2008/871/EK (2008. gada 20. oktobris) (OV 2008, L 308, 33. lpp.).

52 Spriedums *D'Oultremont*, 53. punkts. Skat. arī ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumus, 2018. gada 25. janvāris, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. (C-671/16, EU:C:2018:39), 32.–37. punkts.

100. Beļģijas valdība uzskata, ka *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa ir vispārīgs regulējums, kam nav programmas vai plāna dimensijas; tās mērķis nav grozīt pastāvošos pamatprincipus, lai ierīkotu vējparkus. Uz šo apakšiedaļu neesot attiecināms jēdziens plāns vai programma, un tādējādi SVN neesot jāveic [53].

101. Ar šo argumentāciju faktiski tiktu atkal aktivizēta SVN direktīvas interpretācija Orhūsas konvencijas un Kijevas protokola gaismā, saskaņā ar kuru tiesību normas un noteikumi ir izslēgti no ietekmes uz vidi novērtējuma.

102. Kā esmu norādījis iepriekš, Tiesa noraidīja šo interpretāciju spriedumā *D'Oultremont*. Tādējādi attiecībā uz valsts tiesību normu (kā tas ir šajā lietā) SVN ir jāveic vienmēr, ja tajā ir paredzēti būtiski pamatprincipi vējparku projektu īstenošanai. Tā tas bija, kā jau esmu izklāstījis, saistībā ar spriedumā *D'Oultremont* analizētajām normām, kurās paredzētie noteikumi, atkārtoju, ir daļēji analoģiski pašlaik apstrīdētajiem.

103. Treškārt, Tiesas judikatūrā nav noteikts, ka plānu un programmu "priekšmetam ir jābūt konkrētas teritorijas uzlabošanai", bet tiem ir jābūt "plašāk [..] vērsti[em] uz teritoriju vai apgabalu uzlabošanu vispārīgi" [54].

104. *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa tāpat kā Valonijas tiesiskais regulējums, kas tika aplūkots lietā *D'Oultremont*, attiecas uz viena reģiona (Flandrijas) teritoriju kopumā. Tajā minētās trokšņa robežvērtības ir cieši saistītas ar šo teritoriju, jo tās ir noteiktas, ņemot vērā dažādus ģeogrāfisko apgabalu izmantošanas veidus. Tās piemērojot, tiek noteiktas vietas, kurās drīkst uzstādīt vējturbīnas, kā tas ir Ālteras un Nēveles pašvaldībās.

105. Visbeidzot, Tiesa ir nospriedusi, ka ir jānovērš situācija, kurā attiecībā uz vienu un to pašu plānu vai programmu tiek veikti vairāki SVN. Tāpēc, ja iepriekš ir ticis veikts to ietekmes novērtējums, no SVN sistēmas ir izslēgti plāni un programmas, kas ir iekļauti tādu tiesību aktu hierarhijā, attiecībā uz kuriem tādējādi jau ir veikts novērtējums un par kuriem var pamatoti uzskatīt, ka intereses, kuras ir piedāvāts aizsargāt ar SVN direktīvu, it tikušas pienācīgi ņemtas vērā [55].

106. Saskaņā ar šo judikatūru, ja *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa un apkārtraksts pieder pie tiesību aktu kopuma, kuru pieņemšana jau bija pakļauta SVN, attiecībā uz tiem nav obligāti jāveic cits īpašs novērtējums.

107. Šajā gadījumā nav informācijas, kas ļauj apstiprināt šo apstākli. *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa ir balstīta uz Dekrētu par vides atļaujām, bet tajā noteiktie vējturbīnu uzstādīšanas nosacījumi neatbilst pamatnoteikumos paredzētajiem. *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa, kā tiesas sēdē norādīja Komisija, ir *jauns* plāns vai programma SVN direktīvas izpratnē.

108. Iepriekš es norādīju, ka iesniedzējtiesai ir jānoskaidro, vai apkārtrakstā, ņemot vērā tā saturu, ir izvērsta un papildināta *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa kā slēpta tiesību norma [56]. Ja tas tā būtu, būtu jāpiemēro arī SVN direktīva, tādējādi pirmšķietami tajā ir paredzēti mazāk stingri vides kvalitātes standarti attiecībā uz troksni nekā *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļā, atļaujot uzstādīt vējturbīnas vietās, kurās tas nav atļauts ar pēdējo minēto tiesību aktu.

53 Beļģijas valdība sava apgalvojuma pamatojumam min Beļģijas *Tribunal Constitucional* [Konstitucionālās tiesas] spriedumu (spriedums Nr. 33/2019, 2019. gada 28. februāris, 6662. sējums, 43. un nākamās lpp., pieejams https://www.const-court.be/public/f/2019/2019-033f.pdf); un divi *Raad van State* (Valsts padome (Administratīvo lietu nodaļa), Nīderlande) spriedumi (Nr. 201709167/1/R3 un Nr. 201807375/1/R3), 2019. gada 3. aprīlis (ECLI:NL:RVS:2019:1064).

54 Spriedums *D'Oultremont*, 45. un 46. punkts.

55 Spriedumi, 2015. gada 10. septembris, *Dimos Kropias Attikis* (C-473/14, EU:C:2015:582), 55. punkts; *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., 42. punkts, un *CFE*, 73. punkts.

56 Es nevaru paust savu viedokli par Beļģijas tiesībās paredzēto apkārtrakstu raksturu un to tiesiskajām sekām, jo šis jautājums ir jāatrisina *Conseil d'État* (Valsts padome).

109. Apkārtrakstā Flandrijas administratīvajām iestādēm, šķiet, ir dota iespēja vieglāk pieļaut izņēmumus no spēkā esošajiem *VLAREM II* noteikumiem par vējturbīnu uzstādīšanu. To apstiprina apstāklis, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru var piemērot SVN direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu [57].

110. Kopumā uz tādu noteikumu *kopumu* kā šajā lietā apstrīdētais, kura normas reglamentē pamatprincipus saistībā ar ēnojumu, drošību un troksni, lai saņemtu vējparku ierīkošanas atļaujas, ir attiecināms SVN direktīvas 2. panta a) punktā lietotais jēdziens "plāni un programmas" un tam var būt būtiska ietekme uz vidi. Tāpat ir jāveic SVN saskaņā ar minētās direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu.

D. Astotais un devītais jautājums

111. Iesniedzējtiesa lūdz paskaidrot, kā Tiesas spriedums ietekmētu plānus un programmas (un uz to pamata pieņemtus individuālus lēmumus), ja attiecībā uz *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļu un apkārtrakstu būtu bijis jāveic SVN. Konkrēti, tā vēlas noskaidrot, vai varētu ierobežot iespējamās atcelšanas sekas, lai uz pagaidu laiku saglabātu spēkā šo noteikumu iedarbību nolūkā nodrošināt vides aizsardzību un elektroapgādi.

112. Turklāt tā jautā, vai šo ierobežojumu laikā varētu noteikt ne tikai attiecībā uz (tiešām) prasībām atcelt plānus un programmas, kas pieņemti, neveicot SVN, bet arī (netiešām) prasībām, kurās šo plānu un programmu apgalvotā spēkā neesamība ir pamats – vai arī viens no pamatiem –, lai apstrīdētu individuālus lēmumus atļaut īstenot projektus, kas ar tiem tiek piemēroti.

113. Es norādu, ka iesniedzējtiesa uzdod šo pēdējo minēto jautājumu, apgalvojot, ka saskaņā ar Beļģijas tiesībām tai nav kompetences atcelt *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļu un apkārtrakstu [58]. Tai ir jāizskata tikai prasība atcelt individuālu lēmumu izsniegt atļauju vējturbīnu uzstādīšanai [59], bet tajā kā iebilde par prettiesiskumu ir norādīta iespējama *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļas un apkārtraksta spēkā neesamība.

114. Pēc Tiesas domām, tā kā "[SVN] direktīvā nav noteikumu par sekām, kādas izriet no tajā noteikto procesuālo noteikumu pārkāpuma, dalībvalstīm savas kompetences ietvaros ir jāveic visi vajadzīgie vispārīgie vai īpašie pasākumi, lai par visiem "plāniem" un "programmām", kam var būt "būtiska ietekme uz vidi" Direktīvas 2001/42 izpratnē, pirms to pieņemšanas tiktu veikts vides novērtējums atbilstoši šajā direktīvā noteiktajiem procesuālajiem noteikumiem un kritērijiem" [60].

115. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru dalībvalstīm ir pienākums novērst Savienības tiesību pārkāpuma prettiesiskās sekas, tas ir katras Savienības struktūras pienākums, pildot tai uzticētās pilnvaras.

57 Saistībā ar pilsētas zemes konsolidācijas teritoriju attiecībā uz Orplepetī [*Orp-le-Petit*] centru, apdzīvotu vietu, kas ietilpst Orpžošas [*Orp-Jauche*] (Beļģija) pašvaldībā, ar ko tika grozīts sektorālais plāns, pašvaldības attīstības plāns un pašvaldības pilsētvides noteikumi (kas paši par sevi ir plāni un programmas SVN direktīvas izpratnē), Tiesa uzskatīja, ka tā ir jākvalificē tādā pašā veidā un tai ir jāpiemēro tas pats tiesiskais regulējums, norādot, ka, "lai gan šādā aktā nav un nevar būt pozitīvi priekšraksti, tajā paredzētā iespēja vieglāk saņemt atkāpes no spēkā esošajiem pilsētbūvniecības noteikumiem groza tiesisko regulējumu un līdz ar to pamatlietā apskatītā pilsētas zemes konsolidācijas teritorija ietilpst SVN direktīvas 2. panta a) punkta un 3. panta 2. punkta a) apakšpunkta piemērošanas jomā" (spriedums *Thybaut* u.c., 57. un 58. punkts).

58 Skat. 68. zemsvītras piezīmi.

59 Tā tika izsniegta *Electrabel* piecu vējturbīnu uzstādīšanai Ālteras un Nēveles pašvaldībās.

60 Spriedumi *Inter-Environnement Wallonie*, 42. punkts; *Association France Nature Environnement*, 29. punkts; *Comune di Corridonia* u.c., 34. punkts, un 2019. gada 12. novembris, Komisija/Īrija (*Derrybrien* vēja parks) (C-261/18, EU:C:2019:955), 75. punkts.

116. Konkrēti, attiecībā uz pienākumu novērst SVN direktīvā prasītā novērtējuma neesamību no šīs judikatūras izriet, ka:

– Akts, kurā ir šāds trūkums, arī ir jāatceļ vai jāaptur valsts tiesām, kuras izskata prasības par valsts tiesību aktu, kas ticis pieņemts, pārkāpjot SVN direktīvu.

– Katras dalībvalsts iekšējā tiesību sistēmā ir jānosaka procesuālie noteikumi, kas ir piemērojami šādām prasībām, ar nosacījumu, ka tie nav mazāk labvēlīgi par noteikumiem, kas reglamentē līdzīgas iekšējās situācijas (līdzvērtības princips), un ka tie nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu Savienības tiesību sistēmas piešķirto tiesību izmantošanu (efektivitātes princips).

– Šīm tiesām, pamatojoties uz savām valsts tiesībām, ir jāveic pasākumi tāda plāna vai programmas apturēšanai vai atcelšanai, kas ir pieņemts, neievērojot šajā direktīvā paredzēto pienākumu veikt SVN [61].

117. Saskaņā ar šo vispārējo pienākumu plāns vai programma, kas pretrunā SVN direktīvai ir pieņemta, neveicot SVN, valsts tiesai ir jāaptur, jāatceļ vai nav jāpiemēro, lai faktiski ievērotu Savienības tiesību pārākumu. *A fortiori* tas būtu attiecināms arī uz atļaujām, kas izsniegtas uz tiem balstītiem projektiem.

118. Tomēr Tiesa ir atzinusi, ka "tikai Tiesa izņēmuma kārtā un primāro tiesiskās noteiktības apsvērumu dēļ var noteikt nepiemērošanas seku – kādas rada Savienības tiesību normas piemērošana tām pretrunā esošām valsts tiesībām – īslaicīgu apturēšanu" [62].

119. Šī prerogatīva ir rezervēta tikai Tiesai, norādot – ja valsts tiesām būtu tiesības piešķirt valsts tiesību normām pārākumu pār pretrunā esošām Savienības tiesībām, pat ja tas būtu tikai uz laiku, tiktu apdraudēta Savienības tiesību vienveidīga piemērošana.

120. Tiesa tādējādi atzīst – ja valsts tiesībās tas ir atļauts, valsts tiesa izņēmuma kārtā un pēc katras konkrētas lietas izskatīšanas var īslaicīgi ierobežot valsts tiesību normas, kas pieņemta, nepildot SVN direktīvā paredzētos pienākumus, spēkā neesamības atzīšanas efektivitāti.

121. Lai izmantotu šo iespēju tādos gadījumos kā aplūkotais, ierobežojumam ir jābūt pamatotam ar primāru vides aizsardzības apsvērumu, un ir jāņem vērā konkrētie tās lietas apstākļi, kas valsts tiesai ir jāizskata. Šīs ekskluzīvās pilnvaras var tikt īstenotas tikai tad, ja ir izpildītas visas spriedumā *Inter-Environnement Wallonie* [63] noteiktās prasības, kuras es minēšu turpmāk [64].

61 Spriedumi *Inter-Environnement Wallonie*, 43.–46. punkts; *Association France Nature Environnement*, 30.–32. punkts; *Comune di Corridonia* u.c., 35. punkts, un 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622), 171. un 172. punkts.

62 Spriedumi, 2010. gada 8. septembris, *Winner Wetten* (C-409/06, turpmāk tekstā – "spriedums *Winner Wetten*", EU:C:2010:503), 66. un 67. punkts, un *Association France Nature Environnement*, 33. punkts.

63 59.–63. punkts. Skat. arī spriedumu *Association France Nature Environnement*, 43. punkts.

64 Nesen veiktajā pētījumā ir analizēta līdzība un atšķirības, kas pastāv starp judikatūru *Winner Wetten*, kurā ir noteikta Tiesas uzraudzībā veikta centralizēta procedūra, lai īslaicīgi apturētu nepiemērošanas sekas, kādas rada [Savienības tiesību normu] pārākuma piemērošana tām pretrunā esošām valsts tiesību normām, un judikatūra *Association France Nature Environnement*, ar ko ir izveidota decentralizēta procedūra, lai veiktu minēto apturēšanu, ko drīkst noteikt valsts tiesas, ievērojot ļoti stingrus nosacījumus. Šajā pētījumā ir uzsvērts šīs judikatūras nozīmīgums, lai nepieļautu juridisku vakuumu, ko var izraisīt pārākuma principa nepiemērošanas seku stingra piemērošana (Dougan, M, "Primacy and the remedy of disaplication", *Common Market Law Review*, 2019, Nr. 4, 1490. –1505. lpp.).

122. Attiecībā uz IVN direktīvu Tiesa arī ir nospriedusi [65] – ja netiek veikts šajā direktīvā prasītais projekta ietekmes uz vidi novērtējums, lai arī atbildīgas par nelikumīgo seku novēršanu ir dalībvalstis, Savienības tiesības tomēr neliedz veikt šādu novērtējumu kā legalizāciju projekta īstenošanas gaitā vai pat pēc tam, kad tas ir pabeigts, ar zināmiem nosacījumiem [66].

123. No šīs judikatūras izriet, ka Tiesa izņēmuma kārtā pieļauj, ka valsts tiesas uz pagaidu laiku un ar stingriem nosacījumiem aptur SVN direktīvas pārākuma "nepiemērošanas sekas", lai nodrošinātu tādu primāro vispārējo interešu apsvērumu aizsardzību kā vide vai valsts elektroapgādes drošums.

124. Līdz šim šī iespēja bija paredzēta gadījumos, kad valsts tiesās tika celtas prasības atcelt plānus un programmas, kuras ir iekļautas SVN direktīvas piemērošanas jomā un kuru pieņemšana nebija pakļauta SVN [67]. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai šo iespēju varētu attiecināt arī uz prasībām, kas ir celtas par individuāliem lēmumiem izsniegt atļauju vējturbīnu uzstādīšanai, ar ko tiek piemēroti šie plāni un programmas [68].

125. Lietas dalībnieki, kas iesniedza apsvērumus, šajā jautājumā ir pauduši atšķirīgus viedokļus:

– Komisija uzskata, ka iespēja izņēmuma kārtā saglabāt ar SVN direktīvu nesaderīgu plānu un programmu iedarbību ir pieļaujama tikai tad, ja par minēto plānu un programmu atcelšanu tiek celta tieša prasība. Tā neredz iemeslus, kuru dēļ to varētu attiecināt arī uz individuāliem lēmumiem par atļaujas izsniegšanu.

– Beļģijas valdība pauž pretēju viedokli. Pēc tās domām, iebildes par prettiesiskumu (ar ko netieši tiek apstrīdēts pats plāns vai programma SVN direktīvas pārkāpuma dēļ kā pasākums, lai apstrīdētu atļaujas īstenot individuālu projektu spēkā esamību) procesuālās uzbūves dēļ esot piemērojama minētā Tiesas judikatūra [69].

126. Beļģijas valdības argumentācija, manuprāt, abstrakti ir pārliecinošāka. Visbeidzot, ar diviem apstrīdēšanas veidiem (tiešās vai netiešās prasības) ir paredzēts sasniegt vienu un to pašu mērķi, proti, šajā gadījumā attīrīt tiesību sistēmu no lēmumiem un noteikumiem, kas nav saderīgi ar Savienības tiesībām.

127. Viens no apsvērumiem, kura dēļ Tiesa izstrādāja judikatūru attiecībā uz īslaicīgu ar Savienības tiesībām nesaderīga valsts tiesību akta seku saglabāšanu, ir bažas par tiesisko drošību. Nenoteiktības situācija (vai normatīvais vakuums), ko izraisa šī akta spēkā neesamības atzīšana, palielinās, ja tiek apmierināta (tiešā) prasība atcelt tiesību aktu *erga omnes*, bet tā rodas arī saistībā ar netiešām prasībām, ja tiek pieņemtas iebildes par prettiesiskumu [70]. Pēdējo minēto prasību skaita palielināšanās faktiski var izraisīt tādas pašas sekas kā attiecīgās tiesību normas tieša atcelšana [71].

65 Spriedumi *Comune di Corridonia* u.c., 43. punkts; 2018. gada 28. februāris, *Comune di Castelbellino* (C-117/17, EU:C:2018:129), 30. punkts, un 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622), 175. punkts.

66 Pirmkārt, valsts tiesību normās, kurās atļauta šī legalizācija, ieinteresētajām personām netiek paredzēta iespēja neievērot Savienības tiesību normas vai izvairīties no to piemērošanas, un, otrkārt, novērtējums, kas veikts attiecībā uz legalizāciju, neattiecas vienīgi uz šī projekta turpmāko ietekmi uz vidi, bet tajā tiek ņemta vērā visa ietekme uz vidi, kas bijusi kopš minētā projekta pabeigšanas.

67 Spriedumi *Inter-Environnement Wallonie* un *Association France Nature Environnement*.

68 Kā jau esmu izklāstījis, saskaņā ar iesniedzējtiesas apgalvojumu Beļģijas tiesībās saistībā ar izskatāmajā strīdā celto iebildi par prettiesiskumu tai ir piešķirtas pilnvaras atcelt individuālus lēmumus, bet ne plānus un programmas.

69 Šajā ziņā tā apgalvo, ka tiešas prasības atcelt plānus un programmas ir jāceļ īsā termiņā, savukārt iebildes par prettiesiskumu var izvirzīt bez ierobežojuma laikā. Šajā pēdējā minētajā gadījumā tiesiskajai drošībai ir plašāks darbības lauks, jo plāni un programmas tiek piemēroti lielākā skaitā individuālu lēmumu.

70 Dažās dalībvalstīs saskaņā ar to procesuālajiem mehānismiem saistībā ar netiešo prasību pasludināta sprieduma atcelt tiesību aktu sekas var attiecināt uz citiem līdzīgiem gadījumiem. Ja Beļģijas tiesībās pastāv kāds no šiem mehānismiem, atļaujas spēkā neesamību varētu "attiecināt arī" uz citām līdzīgām atļaujām, pamatojoties uz *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļas un apkārtraksta spēkā neesamību, kas nozīmētu, ka šie pēdējie minētie nebūtu piemērojami *erga omnes*, ja tie tiktu atzīti par nesaderīgiem ar SVN direktīvu.

71 Sprieduma *Winner Wetten* 65. punktā ir norādīts: "Īstenojot šo kompetenci, Tiesai var nākties apturēt šāda tiesību akta atcelšanas vai spēkā neesamības konstatēšanas sekas līdz tāda jauna tiesību akta pieņemšanas brīdim, ar kuru tiek novērsts konstatētais prettiesiskums."

128. Tādējādi paralēlisma piemērošana, ko Tiesa ir ņēmusi vērā lietā *Winner Wetten*, pamatotu valsts tiesai doto iespēju uz pagaidu laiku apturēt pārākuma "nepiemērošanas sekas" arī tad, kad tā izskata iebildes par prettiesiskumu saistībā ar individuāliem lēmumiem par tādu plānu vai programmu piemērošanu, kas pieņemti, neievērojot SVN direktīvu [72].

129. Turklāt ir jāatceras, ka pienākums veikt SVN ir *procedūras* prasība, kas ir jāizpilda, apstiprinot noteiktus plānus un programmas. Iespējams, ka pēdējo minēto *materiālais* saturs atspoguļo augstu vides aizsardzības līmeni, lai arī uz tiem netika attiecināta šī prasība.

130. Šis apstāklis (kas daļēji izskaidro iepriekš izklāstīto Tiesas "atļaujošo" judikatūru) ir attiecināms gan uz tiešajām prasībām atcelt plānus vai programmas, kas pieņemti, neveicot tiesību aktos paredzēto SVN, gan uz netiešām prasībām, kurās ir lūgts atzīt Savienības tiesību pārkāpumu, ceļot iebildi par individuāla lēmuma piemērot plānu vai programmu prettiesiskumu.

131. Visbeidzot vides aizsardzība un elektroapgādes drošums dalībvalstī ir primāri vispārējo interešu apsvērumi, kurus Tiesa ir atzinusi kā pamatojumu, lai apturētu [Savienības tiesību] pārākuma pār valsts tiesību aktiem, kas ir pieņemti, pārkāpjot SVN direktīvu, "nepiemērošanas sekas".

132. Šajā lietā piecu vējturbīnu būvniecības atļauju Ālteras un Nēveles pašvaldībās seku īslaicīgu saglabāšanu un netieši saistībā ar to pieņemto noteikumu piemērošanu varētu pamatot vismaz ar vienu no šiem primārajiem apsvērumiem (vides aizsardzība) [73].

133. Šīs ekskluzīvās pilnvaras, ko Tiesa var atzīt valsts tiesai, var tikt īstenotas tikai tad, ja ir izpildītas visas spriedumā *Inter-Environnement Wallonie* [74] noteiktās prasības, proti:

– Apstrīdētajai valsts tiesību normai ir jābūt atbilstošam pasākumam, ar ko tiek transponētas Savienības tiesības vides aizsardzības jomā.

– Jaunas valsts tiesību normas pieņemšana un stāšanās spēkā nevar novērst kaitīgo ietekmi uz vidi, kas izriet no apstrīdētās valsts tiesību normas atcelšanas.

– Strīdīgās valsts tiesību normas atcelšanai ir jāizraisa juridiskais vakuums attiecībā uz Savienības tiesību vides aizsardzības jomā transponēšanu, kas nodarītu videi lielāku kaitējumu, jo minētā atcelšana nozīmētu mazāku aizsardzību un tostarp liegtu sasniegt Savienības tiesību galveno mērķi.

– Apstrīdētās valsts tiesību normas tiesisko seku saglabāšana izņēmuma kārtā attiecas tikai uz laiku, kas ir absolūti nepieciešams, lai veiktu pasākumus, kuri ļauj labot konstatēto prettiesiskumu.

134. Saskaņā ar lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu un iesniegtajos apsvērumos dotajām norādēm izskatāmajā lietā šīs prasības ir izpildītas:

– *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa un apkārtraksts ir atbilstošs pasākums, ar ko ir transponēts Savienības tiesību akts vides aizsardzības jomā, proti, Direktīva 2009/28. Elektroenerģijas ražošanas attīstība, izmantojot vējparkus, ir neatņemama Beļģijas valsts stratēģijas sastāvdaļa, lai līdz 2020. gadam palielinātu elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamajiem energoresursiem.

72 Spriedums *Winner Wetten*, 67. un 68. punkts.

73 Lai arī šis novērtējums ir jāveic iesniedzējtiesai, nešķiet, ka piecu Ālteras un Nēveles vējturbīnu darbības pārtraukšana būtiski ietekmēs energoapgādi Beļģijā, kā tiesas sēdē norādīja Komisija. Citādi būtu, ja par analoģiskām atļaujām tiktu celtas daudzas prasības, jo tad to atcelšana ietekmētu visas Flandrijas vējturbīnas.

74 59.–63. punkts. Šajā nozīmē skat. spriedumu *Association France Nature Environnement*, 43. punkts.

– *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļa un apkārtraksts ir daļa no Beļģijas tiesiskā regulējuma par vējparku ierīkošanu, un saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegto informāciju no 2012. gada 31. marta lielā mērā uz to pamata tika izsniegtas individuālas vējturbīnu uzstādīšanas atļaujas.

– Jauna valsts tiesību akta pieņemšana un stāšanās spēkā nevarētu novērst kaitīgo ietekmi uz vidi, kas izriet no *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļas un apkārtraksta atcelšanas. Minētā atcelšana pavērtu iespēju apstrīdēt no 2012. gada 31. marta Flandrijas reģionā izsniegto vējturbīnu uzstādīšanas atļauju tiesiskumu, kas varētu izraisīt šo atļauju atsaukšanu.

– *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļas un apkārtraksta atcelšana izraisītu tiesisko vakuumu saistībā ar Savienības tiesību transponēšanu vides aizsardzības jomā, kas nodarītu videi lielāku kaitējumu. Konkrēti, Flandrijas reģionā izzustu atsauces standarti attiecībā uz troksni, ēnojumu un vējturbīnu drošību un pastāvētu risks, ka tās varētu uzstādīt, piemērojot zemākus vides aizsardzības standartus.

135. Kopumā, šķiet, loģiskāk, ka Tiesa atļauj valsts tiesai, ja tas ir paredzēts tās valsts tiesībās [75], izņēmuma kārtā saglabāt *VLAREM II* 5.20.6. apakšiedaļas un apkārtraksta, kā arī uz šo noteikumu pamata izsniegto vējturbīnu uzstādīšanas atļauju sekas tikai laikposmā, kas ir absolūti nepieciešams, lai veiktu pasākumus, ar ko tiek novērsts konstatētais prettiesiskums, proti, laikposmā, kas ir nepieciešams, lai kompetentās reģionālās iestādes veiktu šī noteikumu kopuma SVN.

136. Turklāt, ja šis novērtējums būtu labvēlīgs, Flandrijas tiesisko regulējumu, tiklīdz tiktu novērsta SVN neesamība, varētu piemērot arī turpmāk kā saskaņā ar SVN direktīvu pieņemtu plānu vai programmu.

IV. Secinājumi

137. Balstoties uz iepriekš minēto, ierosinu Tiesai uz *Raad voor Vergunningsbetwistingen* (Atļauju strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

"1) Valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēti konkrēti noteikumi par vējparku drošību, ēnojumu un troksni kā pamatprincipi, lai atļautu uzstādīt elektroenerģijas vējturbīnas, un kurā ir definētas turpmāko projektu iezīmes, ietilpst Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu 2. panta a) punktā ietvertajā jēdzienā "plāni un programmas", un tam ir būtiska ietekme uz vidi, tāpēc iepriekš ir jāveic stratēģiskais vides novērtējums saskaņā ar minētās direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu.

2) Valsts tiesa var ierobežot sava pamatlietā pasludināmā sprieduma iedarbību laikā – ja tas būtu labvēlīgs un tiktu pieņemta iebilde par strīdīgā valsts tiesiskā regulējuma prettiesiskumu –, uz pagaidu laiku saglabājot spēkā vējturbīnu uzstādīšanas atļauju izraisīto iedarbību, lai nodrošinātu vides aizsardzību un attiecīgā gadījumā – elektroapgādi. Šī iespēja ir izmantojama ar nosacījumu, ka ir izpildītas 2012. gada 28. februāra spriedumā *Inter-Environnement Wallonie* un *Terre wallonne* (C-41/11, EU:C:2012:103) noteiktās prasības, kas šajā gadījumā izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/28/EK (2009. gada 23. aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK."

75 Saskaņā ar lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 10.1. punktu tam ir paredzēti mehānismi gan tiesību aktos, gan judikatūrā.